

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

จากการประชุมสัมมนาศึกษานิเทศและศึกษานิเทศจังหวัดทั่วราชอาณาจักร และการประชุมสัมมนาศึกษานิเทศอำเภอ ประจำปีงบประมาณ 2531 รวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษานิเทศอำเภอในปีงบประมาณ 2531 พบว่า สำนักงานศึกษานิเทศอำเภอส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและลักษณะงานที่กำหนดให้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษานิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษานิเทศ, 2535 : 8) สภาพดังกล่าวเป็นผลมาจากการบริหารงานหรือการตัดสินใจของศึกษานิเทศอำเภอ กล่าวคือ การตัดสินใจเป็นสิ่งที่กระทำอยู่ในทุกหน้าที่ของการบริหาร เพราะผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องกับการเลือกวิธีปฏิบัติการจากทางเลือกต่าง ๆ อยู่เสมอ (ชงชัย สันติวงษ์, 2535 : 195) หัวใจของการบริหารคือการตัดสินใจกระบวนการบริหารอย่างอื่นดำเนินการไปเพื่อช่วยเหลือการตัดสินใจทั้งสิ้น การตัดสินใจก่อนกระทำเป็นกระบวนการสำคัญที่สุดในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะการกระทำเป็นผลตามหลังการตัดสินใจ (ประถม แสงสว่าง, บ.ป.ป. : 25) และผลการตัดสินใจของผู้บริหารจะกระทบกระเทือนต่อคนเป็นจำนวนมาก บางครั้งก็มีความสำคัญถึงขั้นของการอยู่รอดหรือไม่ของหน่วยงาน (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, 2527 : 83) การบริหารงานของศึกษานิเทศอำเภอที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ช่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การตัดสินใจของศึกษานิเทศอำเภอ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงน่าสนใจศึกษาค้นคว้าลักษณะพฤติกรรม การตัดสินใจของศึกษานิเทศอำเภอว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารงานของศึกษานิเทศอำเภอเป็นไปตามระบบบริหารราชการแผ่นดิน สำนักงานศึกษานิเทศอำเภอเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค มีศึกษานิเทศอำเภอเป็นหัวหน้าส่วนราชการ แต่เดิมมีอำนาจหน้าที่ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 พ.ศ. 2515 คือ

เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม
 กันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตอำเภอ และตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ
 ที่ ๖๘๗/๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๙ ให้ศึกษาธิการอำเภอเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
 ในระดับอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ในการประสานงานกับส่วนราชการราชการส่วนท้องถิ่น หรือสถาน
 ศึกษาภายในอำเภอ เพื่อให้การจัดการศึกษาภายในอำเภอดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ
 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๘ : ๔)

ต่อมาอำนาจหน้าที่การบริหารการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค
 ของศึกษาธิการอำเภอ ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ คือ

๑) มีการจัดการตั้งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขึ้นตามพระราช
 บัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓ รับผิดชอบจัดการประถมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน
 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดและกองการประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา (สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๖ : ๑๘๐) ทำให้งานของศึกษาธิการอำเภอที่เคยรับผิดชอบ
 บางส่วน โอนไปอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

๒) หน่วยงานทางการศึกษาสังกัดกรมต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการที่ปฏิบัติงาน
 อยู่ในจังหวัดและอำเภอ พยายามเรียกร้องความเป็นอิสระในการบริหารงาน ไม่ขึ้นตรงต่อ
 ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ พร้อมทั้งกำหนดกฎหมาย ระเบียบที่ทำให้เกิดข้อจำกัด
 ในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เป็นราชการส่วนภูมิภาค และหน่วยงานที่เป็นราชการ
 ส่วนกลาง (บรรจง ชูสกุลชาติ, ๒๕๓๒ : ๔) นอกจากนั้นมีการมอบอำนาจการบริหารการศึกษา
 จากกรมเจ้าสังกัดในส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาโดยตรงมากขึ้นและการมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่
 ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีแนวโน้มลดลง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ,
 ๒๕๒๘ : ๑)

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงปรับปรุงโครงสร้างการบริหารการศึกษา
 การศาสนาและการวัฒนธรรมขึ้น กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการอำเภอปฏิบัติงาน ๓ ลักษณะ
 คือเป็นศูนย์ข้อมูล สถิติและวางแผน ศูนย์บริการและประสานงาน ศูนย์ติดตามและประเมินผล
 โดยปฏิบัติภารกิจ ๓ ฐานะ คือ ฐานะกระทรวงศึกษาธิการและองค์การกลางทางการศึกษา
 การศาสนาและการวัฒนธรรม ฐานะสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และฐานะผู้ปฏิบัติงาน
 ให้กรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและคุรุสภา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรองรับนโยบาย
 และแผนงาน/โครงการของกระทรวงศึกษาธิการที่ปฏิบัติในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๗ เป็นต้นมา ต่อมาได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ โดยแบ่งเป็น 3 งาน คือ งานบริหารทั่วไป งานแผนงานและพัฒนา
ชนบท และงานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ล้วน รอดทอง, 2533 : 120-128)

การประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ในปีงบประมาณ
2531 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ คือการรวม
อำนาจไว้ส่วนกลาง ขาดเอกภาพในการบริหาร ความชัดเจนในหน้าที่และความรับผิดชอบ
ขาดทรัพยากรการบริหารและไม่มีรูปแบบแนวทางการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน สำนักงาน
ที่สามารถดำเนินการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงานของ
ผู้บริหารเป็นสำคัญ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 14)

ในช่วงปีงบประมาณ 2532 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2535 : บทคัดย่อ)
ดำเนินการสำรวจสภาพสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานศึกษาธิการอำเภอที่เข้า
โครงการพัฒนาสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ จำนวน 27 จังหวัด 303 อำเภอในทุกเขต
การศึกษา พบว่า สำนักงานศึกษาธิการอำเภอมีบุคลากรแห่งละประมาณ 5 คน มีครูเกษียณไม่ถึง
ร้อยละ 50 ของเกณฑ์ ร้อยละ 24 ของครูเกษียณมีสภาพชราและใช้การไม่ได้ ร้อยละ 54 ของ
สำนักงานทั้งหมดมีสภาพคับแคบ งบประมาณไม่พอกับรายจ่าย จึงต้องอาศัยเงินนอกงบประมาณ
สมทบ สามารถดำเนินงานในลักษณะงานศูนย์บริการและประสานงานมากที่สุด รองลงมาได้แก่
ศูนย์ข้อมูล สถิติและวางแผนส่วนศูนย์ติดตามและประเมินผลดำเนินการได้น้อยที่สุด ปัญหา
ดังกล่าวทำให้การทำงานเป็นไปไม่ได้ด้วยความยากลำบาก

ปัจจุบันศึกษาธิการอำเภอมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการ
แผ่นดิน พ.ศ. 2534 คือ เป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ช่วยเหลือนายอำเภอในการบริหาร
ราชการและเป็นผู้รักษาราชการแทนนายอำเภอในกรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ หรือมีแต่
ไม่สามารถปฏิบัติราชการได้ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ข้อ 63
และ 64 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 156 ลงวันที่ 4 กันยายน 2534) และอำนาจหน้าที่
ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 คือ ประสานและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม
ของอำเภอ กำกับ เร่งรัด ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงในอำเภอ
ส่งเสริมและควบคุมมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของหน่วยงานทุกสังกัด ปฏิบัติราชการของ
กระทรวงที่มีได้กำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะและสนับสนุนการปฏิบัติงาน
ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 46)
ภารกิจของศึกษาธิการอำเภอจึงกว้างขวางและหลากหลายดังที่ สวัสดิ์ แก้วสมบูรณ์ (2525 : 2)
ให้ความเห็นว่า ศึกษาธิการอำเภอมีหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวางครอบคลุมในการจัดการ

ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการในเขตอำเภอ และรุ่งศักดิ์ ป็องกงลาด (2519 : 2) เชื่อว่าการศึกษาในอำเภอจะเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการบริหารการศึกษาของศึกษาธิการอำเภอ

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอในภาคใต้ มีความแตกต่างกันในด้านขนาดของสำนักงาน จำนวนบุคลากรและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ตั้งสำนักงาน น่าจะเป็นเหตุให้การมอบหมายอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงานต่าง ๆ แตกต่างกันได้ นอกจากนั้นศึกษาธิการอำเภอในฐานะผู้บริหารหรือผู้ตัดสินใจในสำนักงานนั้น แต่ละคนย่อมมีภูมิหลังของประสบการณ์การดำรงตำแหน่งศึกษาธิการอำเภอและมีคุณสมบัติแตกต่างกัน กอปรกับ เจตมิม แซ่มซ้อย (2519 : 92) ให้ความเห็นว่า ภาคใต้เป็นภาคที่มีปัญหาทางการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สังคมและการเมืองมากกว่าภาคอื่น ๆ และกรมตำรวจ (2532 : 21-22) รายงานว่า จังหวัดในภาคใต้มีสถิติเกิดอาชญากรรมเกี่ยวกับคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญมากกว่าคนอื่น ๆ สำหรับ อนันต์ อนันตกุล (2526 : 93-94) ย้ำว่าการที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมและประเพณีแตกต่างจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ ทำให้เกิดปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความเข้าใจผิดในหลักศาสนาที่แท้จริง และยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างไปจากชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ โดยไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของประชากรแล้ว สุวรรณ กู้สุจริต และคณะ (2534 : 195) ให้รายละเอียดว่า ในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ปี 2519-2528 มูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของภาคใต้น้อยกว่าของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร และในปี 2528 ประชากรในภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว (Per Capita Income) เป็น 15,358 บาท/คน/ปี ในขณะที่ระดับประเทศคือ 20,263 บาท/คน/ปี จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวสูงสุดในภาคใต้คือ ระนอง (42,761 บาท) รองลงมาคือพังงา (29,347 บาท) และกลุ่มจังหวัดที่มีรายได้ต่ำสุดในภาคใต้คือ นครศรีธรรมราช (10,117 บาท) พัทลุง (10,743 บาท) และนราธิวาส (12,497) ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้งสิ้น ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในภาคใต้ จึงเห็นความสำคัญและต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าว่า เหตุดังกล่าวข้างต้นจะมีผลต่อพฤติกรรมตัดสินใจในการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอหรือไม่อย่างไร ผลการวิจัยเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการปรับปรุงการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอ และสามารถเป็นข้อมูลในการกำหนดหลักสูตร การพัฒนาศึกษาธิการอำเภอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ การตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการ การศาสนาและการวัฒนธรรมตามอำนาจหน้าที่ของศึกษาธิการอำเภอบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาประเภทของการตัดสินใจในการบริหารงานของศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้ 3 งาน คือ งานบริหารทั่วไป งานแผนงานและพัฒนาชุมชน และงานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้เกี่ยวกับการบริหารงาน ด้านต่าง ๆ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้ตามตัวแปร ประสิทธิภาพ คุณวุฒิ ขนาดของสำนักงานและเขตการศึกษา
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการตัดสินใจในสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ

สมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้
ศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีประสิทธิภาพ คุณวุฒิ ขนาดของสำนักงาน และเขตการศึกษา
ต่างกัน มีพฤติกรรมการตัดสินใจ แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ด้านความรู้
 - 1.1 ทำให้ทราบลักษณะการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์อำเภอในการบริหารงานของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้

1.2 ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์ในภาคใต้

1.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์ในภาคใต้

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 เป็นข้อมูลในการกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารงานของหลักสูตรเตรียมศึกษานิเทศก์อำเภอ หรือการพัฒนาศึกษานิเทศก์อำเภอในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

1.1 มุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้ ในงานด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ งานบริหารทั่วไป งานแผนงานและพัฒนาชนบท และงานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 มุ่งศึกษาประเภทและพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจ 2 ประเภท คือ ประเภทการตัดสินใจโดยบุคคลคนเดียวและประเภทการตัดสินใจโดยกลุ่ม ซึ่งมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากร 5 ระดับคือ

ระดับที่ 1 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย

ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปานกลาง

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอในภาคใต้จำนวน 141 คน ถือเป็นกลุ่มตัวอย่าง 102 คน ได้จากการเทียบตารางของเคร็งซี่และ

มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นชนิดสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) แบ่งตามเขตการศึกษาแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามเขตการศึกษาและจังหวัด

8. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ประสบการณ์การดำรงตำแหน่งของศึกษานิเทศก์อำเภอ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1.1.1 ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

3.1.1.2 ประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

3.1.2 คุณวุฒิของศึกษานิเทศก์อำเภอ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1.2.1 ปริญญาตรี

3.1.2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ขนาดของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1.3.1 ขนาดเล็ก

3.1.3.2 ขนาดใหญ่

3.1.4 เขตการศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1.4.1 เขตการศึกษา 2

3.1.4.2 เขตการศึกษา 3

3.1.4.3 เขตการศึกษา 4

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการตัดสินใจในการบริหารงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในงานต่าง ๆ 3 งาน คือ งานบริหารทั่วไป งานแผนงาน และพัฒนาชนบท งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจในคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำต่าง ๆ เป็นการเฉพาะดังนี้

1. พฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่กระทำหรือปฏิบัติในการบริหารการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอ

2. การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีอยู่หลายทางและให้มีการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2521 : 206)

3. พฤติกรรมการตัดสินใจ หมายถึง การปฏิบัติในการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากรตามแนวทางที่ วรูม และเยตตอน (Vroom and Yetton, 1981 : 13) เสนอไว้ 5 ลักษณะคือ

3.1 ผู้บริหารตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ (บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ)

3.2 ผู้บริหารตัดสินใจโดยหาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ใต้บังคับบัญชา (บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อย)

3.3 ผู้บริหารอภิปรายปัญหากับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายคนแล้วตัดสินใจ (บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปานกลาง)

3.4 ผู้บริหารอภิปรายปัญหาในกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาแล้วตัดสินใจ (บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก)

3.5 ผู้บริหารร่วมอภิปรายปัญหาในกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาและร่วมกันตัดสินใจ (บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด)

4. ประเภทของการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจ 2 ประเภท คือ การตัดสินใจโดยบุคคลคนเดียว และการตัดสินใจโดยกลุ่ม

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอมีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูล ข่าวสารและแสดงความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดที่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้

6. ขอบข่ายของการบริหารงานสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง งาน 3 งาน ได้แก่ งานบริหารทั่วไป งานแผนงานและพัฒนาชนบท งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

7. สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในภาคใต้

8. ภาคใต้ หมายถึง พื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 2 3 และ 4 รวม 14 จังหวัด
9. ศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง ข้าราชการครูที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในภาคใต้
10. ประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง หมายถึง ช่วงเวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้น ๆ ของศึกษาธิการอำเภอ โดยแบ่งเป็นประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป
11. คุณวุฒิ หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุดของศึกษาธิการอำเภอ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
12. ขนาดสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หมายถึง การจำแนกประเภทสำนักงานศึกษาธิการอำเภอตามเกณฑ์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 5) คือ
 - 12.1 ขนาดเล็ก หมายถึง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอที่มีจำนวนบุคลากรต่ำกว่า 10 คนลงมา
 - 12.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ/กิ่งอำเภอที่มีจำนวนบุคลากรตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป